



ШКОЛСКИ ЛИСТ.

Брой 6. У Сомбору 30. Марта 1868. Год. X.

Вечернѣ школе.

(Настављено).

Опредѣливши течай за држањѣ повторне школе од Дмитрова до Ђурђева дана, кад се вечером доста времена добити може за ученѣ, држим, да би за вечерню школу најзгодније време било од 5 — 7 сати после подне, или с пролећа по околностима од 5½ до 7½ сати. Мушка младеж треба да обашка и у друге дане вечерню школу посећује, а женска такође обашка. Многи мисле, да би бољѣ било полазенѣ повторне школе на вољу оставити, ер о чему се люди увере да е добро, то сами траже. Али код нас како ствари стоје, я држим, да би за сада у интересу просвете народне ваљало наредити, да сви мушки од 12. до 18. године, а женскињѣ од 12. године па све до удае, сваке зиме у вечерню школу долазити морају. Искуство показује, да е код нас а и код других народа, ред, запт, и натеривањѣ на добро, од велике користи и првобитачности, особито у почетку, док се вишегодишњим искуством простота неувери о спасоносној користи и ваљности новогача обичаја, и док непадно предрасуде и суеверице, што јој очи сада заслепљују. — Где е могуће и без натеривања, лепим начином учинити, да сви младићи и девојке, или барем већи део, у вечерню школу долазе, ту би наравно натеривањѣ могло изостати.

За мушку младеж најзгодније би било вечерню школу држати сваког Уторника, Четвртка и Суботе, а за женску сваког Понедељника, Среде и Петка, све ако би у те дане и празници (осим Бађињг дана и првог дана Божића) падали. Само што би у празничне дане обучавањѣ једино с науком вере и црквеним поањѣм имало се бавити.

Мушка младеж у вечерњој школи имала би се понајпре

уознавати с дужностима хришћанског сина и младића, затим с дужностима домаћина, мужа и отца, па онда даном приликом и с дужностима и правима слободног грађанина отачбине своје. Овој младежи нужна су користна знања из науке о польској привреди, о сточарству и разноврстном газдовању, о чувању здравља и о умјерености, о приљжној радњи, паметној штедњи и мудроме тециву с Божјим благословом. Уз то е нужно у синовима народа нашег побуђивати прави народни понос, и одушевленј за благо наше цркве, народа и отачбине. — Сва ова наука најболј е да се у виду разговора, ил пријатељског савета дае, или да се о овим предметима из ваљаних књига чита, па о прочитаноме разговара. Осим тога необходимо е нужно, да се сваком приликом овој младежи псовка, пиянство, штеточинство, освета, прекомерно частенј, полазенј крчми, и други пороци, кои сада у нас мах отимаю, најцрњим бояма описую, и руже, ал уедно и да се мотри, како би савети и речи те добра плода приносиле и слушателј од горњих зала сачувале и избављале.

Женску младеж ваљало би у повторним школама понајпре уознавати са дужностима добре кћери и хришћанске дјвице, затим са дужностима верне жене, ваљане домаћице и чедолюбиве матери. Наука о чувању здравља, о одранјивању негованоу и васпитавању мале дече, о држану куће и водену газдовања, о паметној штедњи и сваковрстној на благо куће клонећој се радњи, ту е особито на своме месту. Особиту бригу валя полагаати на облагорођенј душе и срдца наших дјвица; омилити им валя чистоту, услужност и умиљност, угађанј старима, било своима ил другима. У души млађаних Србкиња подранјивати валя безграничну любов к православној вери и нјним надиродним и таянственим милинама и даровима; к' добротинству, као и пламтећу любов к милом нашем матерњм езику, красним народним обичаима, народним песмама, и читању ваљаних Србских књига.

Уз то е нужно, да кћери наше у вечерњим школама добию прилику женске послове практично научити, да се извеште мешњи леба, пециву и куваноу; да науче познати разноврстне робе за одело и нјхову важност, да дознаду, која е рана питава и здрава а која е шткодљива, да науче познати рукованј с огревима и топливом; да чую поуку о држану краве и домаће живади, о негованоу зелена и цвећа, о државу свилених буба и т. д.

По себи се разуме, да е најбољи начин учења овде казивањ и показивањ, па онда разговор испитивањ и упућивањ. — Што се год из књиге чита, о томе се има такође одма разговор водити.

Осим тога ние с' горега навести, да е женској младежи нашој за сада веома нужно давати мудре савете против лењости, раскошности и разметаня у оделу, против белила и руменила, против подкраданиа своѣга дома, против зависти и оговарања, врачаниа и чараниа и осталих порока, што се код нас у женскоме полу у прошла времена угнѣздише, а данашњим даном у велико мах отеше, те нас готово свуда тамане и упропашћују.

Како мушка тако и женска младеж, која е основне школе изучила, има се вештбати у практичном рачуну у писаню и особито у читаню полезних књига. Чѣга ради ваљало би да се изради скорим една читанка за мушке а друга за женске вечерњ школе. Уједно имала би се давати слушатељима и слушатељицама упутства, кое књиге да читаю, и како да се с књигама користе, а ваљало би да се уз сваку школу нахои читаоница и књижница, из кое би се књиге позајмљивати могле.

Док не дође оно срећно време, да свако дете србско од 6. до 12. године у обичну школу иде, и тамо читати писати и рачунати научи, дотле ће се морати младеж у вечерњој школи научити писати и читати начином најпростим, што се сада у основним нашим школама употребљоу, и мора ће се с њима основи напаметног рачуна у најпростима примерима с броевима од 1 до 100 израђивати.

Уз најнуждне молитве, катихизис, библичне повести и толковањ неделних Евангелија, има се у вечерњој школи младеж обог пола вештбати у црквеном пояню, и у певаню народних песама и упознавати се с животописима најваљаних Србских мужава и жена.

Приповеда се да су наши грађани у Земуну, Иригу, Руми, Новом Саду, Осѣку, Вуковару, Сентадреи и по другим местима пре четрдесет, педесет година много болѣ цркву посећивали и своју веру любили, него што е то сада. Ја би рекао, да е томе једини узрок та околност, што се код нас у прошла времена младеж у школи црквеном пояню брижљиво обучавала, и што су се тада у радионицама нашим и при посленом столу радо појали тропари и кондаци, стихире

и врлося, а све то будило є у младежи свест верозаконску и любов цркви и црквеном богослужению.

Данашњим даном цркве су нам празне, ил ако се по неколико стараца и старица у њима нађе, ти се разговараю ил дремаю. Шта є томе узрок? Ништа друго, но нехатост с коіом наши певци као од беде пою и чате; незнањ вере код народа, и непознаванњ и нецененњ оних духовних милина, коє служба Божия у православној цркви сваком оном пружа, кои у њним обредима дѣлатно са одушевленѣм, вером и свешћу учествує.

Треба нам се постарати, да младеж наша у вечерној школи научи пояти, и разумевати не само празничне тропаре кондаке и одговоре на Литургију, него и остало главно пѣние коє се недељом и празником о Ютренњима и о Литургијама, а на највеће празнике и о вечерњима употреблює.

Наша є црква, црква народна, она се Богу моли у разумљивом за нас обштелавянском езику; она жели да сви ми „Єдиними оусты и Єдинимъ сердцемъ“ хвалимо и прославлямо Отца небеснога; она свима нама заповеда да поємо, и на то нас опомињ с позивом: „Рцемъ вси ѿ вса дши, ѿ всегѡ помышленія нашегѡ, рцемъ: Господи помилѡи!“

Само онда кад се буде у основној дечјој школи добар темель к ученю поянја положио, и кад се у вечерној школи поянњ свойски научи, и кад будемо имали сгодне молитвене зборнике, у којима би се налазило све важниє празнично и недељно пѣние, и коє би младеж наша собом у цркву носила; само онда, — моћи ћемо дочекати оно срећно време, да наши момци и девојке, да за њима сва црква и сав народ у храму Божиєм складним гласом и рекао би као из єдних уста хвали и слави Творца Бога, Матер Божию, и Свете Угоднике.

Чисто као да чуєм са многих страна укор, што спомених зборнике духовних песама. Многи се мрште на ту књигу и веде да є туђ, наиме протестантски и римски обичај с књигом у цркву ићи и из иѣ се Богу молити и пояти. Но причекајте мало, ви добри люди, ви мними ревнители старине. Немойте без разлога камен бацати на ово моє скромно мнѣние, коє ако є упутно треба га остварити, ако, ли є неупутно, оно ће само по себи пасти. — —

Пре четири стотине година, док ние печатња изнађена, било є доста, ако се у свакој цркви по єдна ил по две књиге нашло, из којих се читало и пояло, а народ є слушао, и по

нешто припевао. Молитвених књига и духовних појнака нис
 могао свако имати, па с тога ни собом у цркву доносити,
 према се за известно зна, да су појдини имућни мужеви и
 жене, ради духовног сазиданя свог, молитвене књиге своје имали.
 Као што се на пример у житију св. Стефана Штиљановића
 чита, да је при себи имао молитвене књиге и псалме. У доц-
 ния времена, све до скоро бяху у нас књигопечатић редке,
 а књиге скупе, па ипак су дедови наши по варошима и се-
 дима од Московских, Кијевских и Львовских разносителја купо-
 вали: Молитвослове, Акатистнике Апостоле, Страстна Еван-
 гелија и друге душеполезне књиге, које се сада на жалост по
 највише на таванима помодних потомака налазе. Сада би се
 о малом трошку могли с благословом духовне власти
 издати зборници молитава и цркв. песама, па пошто младеж
 добро појти научи, нека те књиге у цркву носи и из њи
 појући Бога хвали а себе и сву цркву духовно сазидава.

Пређимо сада на питањ: Ко ће држати обучавањ у ве-
 черњој школи?

Ево на то одговора: Свештеници су главни учитељи на-
 рода, они су руководитељи народа к правој срећи земаљској
 и вечном блаженству. Има ли краснијег или племенитијег посла
 за србског свештеника, него у зимњ доба вечером, — кад и
 онако друга посла нема, — скупљати око себе благонадејну
 омладину и учити је закону Божијем и полезним знањима! вас-
 питавати је и упућивати на све што јој на стази живота од
 праве користи бити може. Наши врстни свештеници у Турји,
 Керу и Врбасу показали су делом да у овом погледу иници-
 ативна свештенству припада, и да свештенство наше своим
 радом и настојањем највише допринети може, да се вечерњ
 школе свуда заведу, одрже и процветају. Слава таким врстним
 свештеницима, кои се тога хришћанског и великодушног посла
 и труда бесплатно прихватили и прихватили буду. Имена њи-
 хова сјаће као звезде на небу просвете србске; спомен њихов
 траје и расте у народу, докле устраје напредка и просвете
 код Србаља.

Уз свештенике, као управитељ и главне учитељ народ-
 не, морално су обвезани у обучавању младежи у вечерњим
 школама учествовати Србски Народни Учители, којима
 ће јачно народ труд и радњу по могућству и материјално
 наградити, чим увидио буде красне последице њихова рада
 и заузимања.

Местни лекари најболѣ би могли помоћи народу држећи у вечерњим школама предавања из диететике, а бележници, разумни економи и други интеллигентни људи могли би по околностима економију, народне песме и обичај, ил предмете из познавања народне прошлости и т. д. у овим школама предавати, и тим главним раденима свештенику и учитељу посао знаменито олакшати.

У месту Турји видимо, шта могу честити интеллигентни Срби учинити. Зар ће се отлични грађани и становници наши у већим местима од Туринаци посрамити дати? —

Госпође Србске а особито велештоване супруге наших свештеника и учитеља, и друге искусне и паметне родољубке, нека би се угледале на енглеске, руске, немачке и мађарске патриоткињѣ, па нека би на позив свештенства и обштинских одбора примиле на себе брижљиво упућивањ дѣвица у женским пословима, у вођењу куће и у другим предметима, кое је паметна мудра и просвећена женска болѣ и практичније женској омладини саобштити кадра, него човек мушкога пола, ма он како научен био.

Што се трошка тиче, почем би сви наставници у вечерњој школи бесплатно дужности своје одправляли, то се овај на врло малену своту свести даје; ер вечерња обучавања држе се у просторији обичне школске дворане, у којој има креде, сунђера, штица, табле и скамја, и која се и онако сваки дан грејати мора. Осветленѣ нека даде црква, и то би она лако дати могла, кад би се у обичај увело, да се полиелеи само о јутренју и на бденијама пале, а оне многе стеаринске свеће, што против устава црквеног у полиелеима даню гору, да се уступе на потребу вечерњѣ школе. Такође нека се овамо уступе све оне свечарске свеће, кое немогу преко године да погору, него их тутори о новој години продају и у новац учине, и остатци од свећа, што свештеници и други људи на опелима држе. Из тога се види да, — осим осветлења, светилника, и награде народном учитељу, — коју би обштине лако подмирити могле, — скоро никаквог другог трошка на издржаванѣ ове школе нема.

Учевни предмети у вечерњој школи есу ови:

1. Основна наука вере, или кратки катихисис, с молитвама, библичним приповедкама и тумачењем недељних евангелија, с поуком приспособљеном потребама и околностима нашег простог народа.

2. Црквено Појањѣ.

3. Наука о польской привреди за мушку младеж и о домаћем газдинству за девојке.

4. Поука о чуваню здравља, о дужностима човека и грађанина за мушке, а о чуваню здравља и о одхрањиваню деце за женске.

5. Ученѣ рачуна, писаня и читаня.

6. Народне песме, обичаи и животописи славних родо-
люба и родољубкиня у нашем народу.

(Свршиће се.)

Божие Заповѣди.

(Неколико лекција из Катихизиса у III. разреду народне школе).

(Настављено.)

III.

ТРЕЋА ЗАПОВѢД.

„Не приѣмили имене Гда Бга твогво всѣ.“

„Не узимај узалуд име Господа Бога твога.“

Шта е то узимати име Божие узалуд? Узимати име Божие узалуд, то е што и изговарањ имена Божиег у свакој беспослици и у стварима од никакве важности.

Ко узима име Божие узалуд? Име Божие узалуд узима онај, који сваки час у обичном говору и у свакој беспослици име Божие с презиранѣм употребљое, и богми се.

Есте ли ви, дѣцо, чули кадгод, да люди у разговору велe: Бога ми; имена ми Божиег; тако ми Бога и т. д.? —

То се често на жалост чути може, али е гриота тако говорити; ер люди који то говоре, без сваке нужде и потребе потежу за свашта име Божие, и изговарајући га безсмислено, тим самим показую, да то најсветије име ниподашта недрже. Такође е гриота у беспослици употребљавати име Матере Божие, Свету Вѣру нашу, св. Евангелие, св. Тайне, Частии крст, Свеце и Анѣле. Божие. — Има истина и добрих люди у народу нашем, који немислећи Бога вређати сваки час се богме, ер су тако из малена научили, и тима ће Бог опростити. Али ви зато учите у школи да е гриота име Божие у беспослици употребљавати, да се од богменя, као ружног и Богу немилог обичая, чувате. Одашта вам се дакле валя децо чувати? —

Христос Спаситель говори у св. Евангелию: „Всако слово

празданое, е же аще рекѣтъ чловѣци, воздадатъ ѿ немъ ѿвѣтъ въ день сѣдмьи.“ т. е. За сваку празну рѣч, кою реку люди, дати ће они одговор на страшноме суду (Мат. 12, 36.). — Кад е дакле неупутно и недозволѣно ма што у вѣтар на празно и узалуд говорити, то е још много неупутниѣ и грѣшниѣ сваки час и у свакој непослици богмити се.

Видили смо, дѣцо, да нам се неваля узалуд богмити; али е још еѣћа грвота лагати и преварити другог човѣка, па онда се богмити и кети да смо истину рекли. То е врло ружно и грѣшно чинити? Шта е врло ружно и грѣшно чинити? — Противу кое Заповѣди Божие грѣше они, што лажу и вараю, па се уз то још претвараю да су побожни и Бога спомињу? (III). —

Јошт е већи грѣх псовати и скрадене рѣчи говорити против Бога? — Противу кое Божие заповѣди грѣше псовачи? (Псовачи грѣше против треће Б. Заповѣди? Зашто мислиш ти, да псовачи против треће Б. заповѣди грѣше? (Ј мислим, да псовачи зато грѣше против треће Б. Заповѣди, што они име Божие срамоте, а то е још далеко грѣе, него сваки час богмити се.).

У старом завѣту су онога кои е Бога псовао каменѣм тукли, и убияли. У закону Мойсеовом стои написано: „Псовача изведи напољ и нека га сав народ каменѣм заспе. Ко ружи име Господиѣ нека се погуби. (III. Мойс. 24 — 14, 16.)

Као што е гриота псовати Бога, тако е гриота и псовати све оно што е свето и поштованя достойно. Гриота е псовати: вѣру и закон, свеца, анѣла, отца и матер, едном рѣчию, гриота е свака неваляла и непоштена рѣч, кою човѣк на уста своя изрекне, и којом вређа друге, особито старе. —

Ко се руга вѣри? „Вѣри се руга онај, кои у шали или озбиља вѣру и закон, цркву и нѣне уставнове и богомолю вређа, изсмѣва и презире.“

Противу кое Божие заповѣди грѣше они, кои се вѣри ругаю? Они, кои се вѣри ругаю, грѣше против треће заповѣди Божие, исто тако као и псовачи; ер и они употреблюю пакосно и узалуд име Божие, и Божию светиню. —

Дѣцо! Има люди, кои кад се у каквој невољи и незгоди нађу, а они онда роптаю против Бога, па веле: „Ни сам Бог нечини право.“ Шта мислите ели паметно и добро овако роптати против Бога? (Против Бога роптати нити е паметно,

www.пипи.рб добро). Противу које заповѣди грѣше они, што роптају против Бога? (III).

Шта е то заклети се? „Заклети се, то е призивати свезнајућега Бога за свѣдока, да истину говоримо, или да ћемо извршити оно што обећавамо.“

Ћли нам се у сваком случају и за свашта слободно заклињати? (У сваком случају и за свашта није нам се слободно заклињати; ер то би значило узалуд употребљавати име Божије. С' тога нас од заклињанија овако одвраћа Христос Спаситељ :

„Јзз же глаголю вамъ неклатиса всакѡ : ни небомъ, пакѡ естъ престолъ Божій : ни землю, пакѡ естъ подножіе ногама егѡ : ни главою своєю, пакѡ неможеши влса единагѡ бѣла или черна сотворити. Бѣди же вамъ еже еи, еи : и еже ни, ни. Лише егѡ ѡ неприазни естъ.“

(„А я вам велим : некуните се никако ; ни небом ербо е престол Божій ; ни земљом, ер е подножіе ногама Нѣговим ; ни главом своіом некуни се, ер неможеш учинити ни да една длака у коси буде бѣла или црна. Него нека буде вама што ест, ест ; и што није, није. Што е од овога више, то е ода зла.“) —

Добро упамтите, дѣцице, ове Христове рѣчи, па немојте се одсада клети, не само именов Божіим, него ни небом, ни земљом, ни причешћем, ни лебом, ни ни чим другим, ер то Бог забранюе ! —

Ми смо научили сада да се неваля заклињати. Али, има, случава, кад се одраслији люди могу и морају именов Божіим заклети, па опет негрѣше. Ово су случаеви кад се смѣмо и морамо заклети :

1. Кад Цар и Отачаство потребују од нас вѣрну службу па унапред захтѣвају од нас заклетву, да ћемо вѣрно дужности наше вршити. Тако се заклињ човѣк, кои се из стране землѣ у нашу досели, да ће вѣран бити владоцу и уставу ове землѣ ; тако се заклињ войник, да ће владоца и отачаство вѣрно служити, док год nebude по закону из войне службе одпуштен ; тако се заклињ судия, да ће праведно судити, а званичник и обштинар, да ће дужности, коих се при-
ма, точно вршити.

2. Јошт се заклети смѣмо и морамо, кад нас законити суд позове, да истину наше свѣдочбе заклетвом потврдимо.

Кад е дакле слободно заклетву положити ? —

Нашто имамо особито пазити, кад на позив власти у важним случаевина заклетву полагамо? „Кад заклетву у важним случаевина и на позив власти полагамо, треба да добро испитамо своју савест, да се Богу за благослов молимо, да самог Бога пред очима и у срдцу имамо, и да са страхом Божиим чисту истину говоримо, без сваког освртања на земаљске користи и на личности. Што смо пак у заклетви обещали да ћемо чинити, то нам ваља точно и савестно извршити.“ —

На што нам се слободно заклети? „Заклети нам се слободно само на оно што је добро и поштено, напротив лажно и криво заклети се, ил' заклети се на неваљало дјело ест велика гриота, а јошт је већа, неваљало дјело, на кое се ко заклео испунити. (Тако је сгрђшио ужасно Ирод, кои је несмислену заклетву одржавши невиног Јоана усѣћи дао).

Кои највећма грѣше против треће Божије заповѣди?

Против треће Божије заповѣди највећма грѣше они, кои се криво куну, и кои заклетву погазе.“

Ели дозвољено Християнину човѣку проклинати себе, или друге люде?

„Ние дозвољено Християнину човѣку проклинати ни себе ни свое ближнѣ; ер је тако проклинањѣ знак несмислености, — необузданости. Оно неприличи устима човѣка Християнина која треба да хвале и славе Бога и да лепо говоре о ближњима своима. Св. Апостол Јаков, овако нам о том говори: „ѣзыкомъ благословљаемъ Бога и Отца, и тѣмъ кленемъ чловѣки кывшима по подобию Божию. ѿ тѣхъ же оуетъ исходитъ благословеніе и клетва, неподобаетъ, братіе моя възлюбленная, сѣмъ такъ кывати — (Ѣзикомъ благосиљамъ Бога и Отца, и њимъ кунемо люде, кои су створени по обличию Божием. Из еднихъ уста изилази благослов и клетва. Неваља драга браћо, да ово тако бива). Јак. 3, 9, 10. —

Али, ели слободно барем проклинати злотворе, кои нас грде и проклињу? „Не само да нам ние слободно грдити и проклинати злотворе кои нас грде и проклињу, него нам се баш заповѣда, да њи благосиљамъ, и да им од срдца добро жељимо и чинимо. То нам Христос Спаситель чинити налаже овим рѣчма:

„Любите враги ваша, благословите кленущима вы, добро творите недобидущимъ вашимъ, и молитесь за творущихъ вамъ

напасть и изгонащымъ бы.“ („Любите неприятель свое, благосилайте оне кои на вас мрзе, и молити се Богу за оне кои вас нападаю и гоне.“

А. св. Апостол Павле препоруче нам, ово за правило, владаня према овима, кои нас гоне и злоставе : „Благословляйте гонащымъ бы : благословите а не клените ! — Благосилайте оне кои вас гоне ; благосилайте а не куните ! (Рим. 12, 14.). —

Кад нам се у трехой Божиой заповѣди забранов име Божие у залуд употреблявати, то шта нам се тим самим заповѣда ? „У трехой Божиой заповѣди заповѣда се нама, да ми име Божие у молитви с побожношю призывамо, да се у свакой правой потреби нашей Богу за помоћ обраћамо, ¹⁾ да Нѣга едног славимо, хвалимо, и нѣму благодаримо, ²⁾ да завѣте, коѣ Богу завѣштамо, свето и савестно извршумо, и да слободно и дрзновено име Божие признаемо и исповѣдамо.

¹⁾ „Призови ма въз день скорби твоѣи и измѣ та и прославиши ма.“ Пс. 49.

²⁾ „Благословлю Господа на всякое время: вышѣ хвала егво въз оустѣхъ моихъ ; ѿ Господѣ похвалится душа моя.“ Пс. 33.

Благо естъ исповѣдатиса Господѣи и пѣти имени твоѣмъ вышній възвѣщати забѣтра милость твою, и истинѣ твою на всякѣ ношь. Пс. 91.

„Благослови душе моя Господа и вса видѣреннаа моя има сватое егво.

Благослови душе моя Господа и незабываи всѣхъ возданій егво. Сѣчищающаго вса кезаконія твоѣа, изцѣляющаго вса недѣги твоѣа, изкавляющаго ѿ истлѣнїа животъ твои, бѣнчающаго та милостію и щедротами Пс. 102.

„Хвали душе моя Господа. Восхваляю Господа въз животѣ моемъ, пою Богѣ моемъ дондеже есмь.“ Пс. 145.

„Слава тебѣ показавшемъ намъ свѣтъ. Слава въз вышнихъ Богѣ и на земли миръ въз человекѣхъ благоволеніе. Хвалимъ та, благословимъ та, кланяемтиса, слабословимъ та, благодаримъ та, великіа ради славы твоѣа.“ (Вел. славословіе.)

„Тебе поемъ, тебе благословимъ, тебѣ благодаримъ Господи и молимъ ти са Боже нашъ!“ (Химна на св. Литургию).

Свѣте тихій сватыа славы безсмертнагво Отца небснагво, сватагво, клаженагво, Исусе Христе : пришедше на западъ солнца, видѣвше свѣтъ вечерній : поемъ Отца, Сына, и Сватаго Ду-

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

Ха Бога! Достоини су сви во сва времена, пѣтз быти, гласи преподобными, Сыне Божій, животз дади, тѣмже мїрз та славитз. (Химна на вечерню).

Слово на светог Саву

у Богословіи Плашчанској говорено.

(Настављено.)

Народ србски свестап свое слободѣ и свое свете вѣро-исповѣди, ако ѣ политично турскоме тиранству и подчинѣн био; и ако ѣ нужда велику част нѣгову, насилно изтргла из наручїя, у блеску свѣтлости трептећи на небеси звѣзда, указавшиг се честнога крста, па тавноме полумѣсецу подярила, ипак свето сѣме благодати православїя, кое ѣ свети Сава међу свой народ посѣяо, залѣвано росом благодати десницом подателя сваког благослова, као плодносно изникло ѣ, и топлим сунчаним зрацима озарено и разгрѣяно, кое милост Божїя са небеса шалѣ, клице ѣ свое стално и темельито убокорило, и корен свой чврсто утемелило.

Како ѣ после под управом султана турски, у њима подчинѣним земляма, православїе страдало, види се ясно из повѣстнице, коя нам прича, да су богомрски турци у почетку седамнајстог вѣка удавили и у море бацили патриарха грчког „Кирила Лукариса“; а касниѣ обѣсили патриарха „Партенија“ и на сами празник воскресенїя христова обѣсили у Стамболу патриарха „Григорїя“, 1821. год. Па иста ова грозна судба, мили саученици мои! постигла ѣ и србске патриархе, а имено: Патриарха „Гаврила Раића“, кога су полумѣсечњаци, у граду Брису, иначе Бруси у Азиї обѣсили. — На жалостно станѣ православне цркве подсѣћа нас и бѣгство патриарха србски: Арсенија трећег и четвртог, као и бѣдни живот патриарха србског „Василија Бркића“, кои ѣ, као сужан у тавници цариградској кости оставио.

Мили другови мои! Рѣка ѣ времена протекла од несрећне битке Косовопольске, па до ослобођенїя миле наше Майке Србиѣ, кое се овог столѣтїя 1806 године, на срећу случило, кад су под храбрим вождом србским Црним Ђорђем на првозваног Андрију србљы свою слободу получили. И сад се тек блистаю позлађени крстови на кулама православни храмова, кои

нај за узорити углед службе, као красни знаци јуначке по-
бде частнога крета, над тамо полумисењу посвећени ца-
мня. —

Друге пак области пространога негда бившег србскога царства, у којима тужна и невольна браћа под именом „рая“ и „вилает“ живи, горко јошт стеноу под глупошћу и свирџи-ством азиатске ове чорде; но питамо се тврдом надежом на милост свемогућег Бога, да ће зуб времена, у скорой будућности згризсти онај тежки оков, којим су православия синови оковани; па и отоманског цара великог падише и назване блистателне порте силе укратити, а патници ови, из свог грла радостно ће заплвати: „избавленѣ посла Господ людима своима.“ И за благодарност госпуду: „зидаће и они србски Сион, па ће га чувати донде, докле год србско име узживи!“

Ми пак благонадеждна омладино србска! кои смо право-славия србског Сион у младим срдцима нашим сазидали, учи-мо се и хранити га, кушавајући сладке плодове, засађени воћки мудрошћу светителя Саве, кога данас свету успомену сјайно и величествено прослављамо у духу свете наше вос-точне православне цркве. Но будите увѣрени православна бра-ћо! да се, не само овде код нас чуо међу стѣнама свето-богословског училишта овог славопѣнѣя светителю Сави, већ се неколико милиона србске браће наше по свима крајима србства радостно одзиваю славопѣву нашем, и радостни уз-клици, грокте им из грла њиови, пѣвајући обштепознату све-тительску пѣсму, па и свака усамљѣна србска душа посебице, прославля увеличавајући сјайно торжество светковине ове, коя се односи на благодарност првоне Архиепископу и просвети-телю србском светителю Сави, кои е црковноме напредку и просвѣти србској темель положио. И заиста сравнивајући нег-дашнѣ станѣ православия, пре времена светога Саве са он-дашњим, кад е он кормило и управу црковну на себе при-мио, мора нам од радости душа заплвати — и срдце заигра-ти у нама.

Драга браћо и приятели! кад год лежемо и устаемо, молимо се подателю вѣчног благослова, да нам ове рѣчи на увѣк у души остану: „Храните србски Сион, докле год срб-ско име узживи!“ Хранимо србски Сион у срдцима нашим, прилѣжно посѣштавајући храмове божие, које наука спасителѣ-ва силно оживљава, којима е овај велики угодник Божји



www.unibooks.rs

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

светитель Сава у народу нашем тврди темель положио, и ков су наши у вечной успомени у срцима нашим живећи предци, са кривим труда свога зноєм сазидали, како с поля, тако и изнутра, велелепно украсили, и са потребним црковним утварима, ако и не свуда богато, а оно пристойно снабдѣли. —

Покажимо се, да смо достойни потомци, првог Архиепископа и просветителя србског светителя Саве; прилѣжавимо у ученоу за живот наш потребних нам наука, кад нам в милост Божия срећу подарила, те смо се удворили у ову свету обитель просвѣте, у којој нас Ангел хранитель чува од глупости и заблуђеня, а многоуважена г. г. учители плетући вѣнце од неувелог християнске мудрости цвѣћа, са благотворном отеческе издашности руком, обилато и милостиво пружаю, да с њима, ако само себи искрено срећу желимо, младе наше крунишемо главе, и да сплетемо имена наша у вѣнац србске славе. Њи ако слушали будемо преправићемо се за достојне пастире словесног духовног стада христове цркве, ков ћемо, светоме позиву своје достојно одговарајући, знати поучити, да слѣдує онима светога Апостола речма: „Бога боитесе, цара почитуйте.“ (I. Петр, 2. гл. 17. стих.)“

Кад дакле знамо, да в и Христос небесни учитель учио нас говорећи: „Воздадите кесарева кесареви, и Божия Богови,“ па знамо далѣ, да и Апостол говори: „Бога бойтесе, цара чтите!“ онда се и я за срећног осећам, што ми се данас прилика подала, да при овом сјайном торжеству светковине кралѣвића србског и црковног православног княза, кои нас као Херувим сѣнком свои крила заклања, од сваке благочестию и благоправию противно водеће странпутице, да се у бездну пропасти душевне несурвамо, са висине ове християнске добродѣтели, на којој сад узвишени стоимо; велим да, драга браћо! да се за сретног осећам, што ми се прилика подала, да могу топла благодарности чувства изразити, према Његовом царском величеству Франц Јосифу I. под кога благим скиптром живећи, слободу своє вѣроисповѣди, као и други народи пространог Аустриског царства уживаю. (Живно!)

Мили другови и саученици! пѣваймо душом и радујмо се срцем, што нам в мудрост Божия подарила мудрог Архипастира, ревностног и трудолюбивог прѣвника свети Апостола, у високой и многозаслуженой особи Његовог Високопреосвещенства Господина „Лукиана,“ кои в себи стазу светог Саве

изабрао, па по нъој ходећи, благо цркве и срећу народа пред очима имајући, знатну част браће и другова наши подпомаже, да овде учећи светобогословске науке издржати се могу, и штедром десницом изливајући благодѣјанија на њи, милостиво усрећава. — Па кои се и у обште о нама свима, као духовним синцима и питомцима стара, да из нас преправи онаке духовне пастире и учитељ црквоне, какве света наша православна црква потребуе, и станѣ народа нашег захтева. — Кои се на то жествовао, да утврди у срдцима нашим православие; хранећи србски Сион, докле год србско име узживи; кога вѣчни промисл Божји нека предуго поживи на нашу радост и превелику срећу; а Господ Сиона, нека му подари: „жезл силе и снаге,“ и за знак тога, нека му послужи онај жезл, кои му е Њгова Светост србски патриарх „Самуил,“ приликом посвећенја за епископа, и предаванја власти, да овом богохранимом дијецезом Горњо-Карловачком, мудро и савестно управља, отечески уручио. (овде се одпојло тон деспотији.)

На последку, сад се у највећем смирењу и страхопочитању са синовњим молитвама нашим, к теби обраћамо велики угодниче Божји, светителю Саво! скромно те молећи, да топлима молитвама твоима исходатајствуеш у престола свевишњага Бога, да нас утврди у православию; да срдце чисто сазида у нама, и дух прави обнови у утробама нашим; а с тим, да се достойни покажемо називати се моћи верним послѣдоватељима вѣчно славећег се великог имена твога; да се достойни покажемо знатног имена србског, с коим вазда да засвѣдожавамо, да смо истини и врстни потомци Свето-Неманьине лозе!

А за уздарѣ прими срдечну пѣсму ову, која ће ти из млађани груди наши, овде сад својски одскнути. (Настависе песма и одпева.)


Говорио : Никола Зец, слушатељ красноречја црквног

Д о п и с.

Из Руме. Као што се пре пет месеци читати могло, пречасни прота митровачки расписао е конкурзе за учитељске кандидате на више места у Срему, с том намером, да би и Срем владар учитељ из нове школе добио. Ја ништа у похвалу младим учитељима не ћу да рекнем; вр прво им дела ваља видети; него ћу само то да споменем, да е сваки наш, и туђинац признао, да наша приправничка школа данас врло добро стои и да е за последњих десет година толико коракнула напред, да Србима за част служити може. Пречасни г. прота Милутиновић желећи школе овдашњѣ са новом снагом и младим ради-

нина подмладити, отворио е всенас стечај за стално попуниѣ учитељских места у Румѣ. Услађ чега су ова места одма попуниѣна, и овдашња четири млада учитеља декрете своје су пред св. Николу добиѣ преко местног управителя и пароха г. Васе Крстића, и тако после пуних тридесет година, опет постадоше румски учитељи стални на свом месту. Ово дефинитивно наименованѣ румских учитеља свршено е у архидиѣцезално-конзисторијалној седници 16. Септембра пр. г. бр. 193, а од вис. кралѣв. хрв. слав. Намест. Већа одписом од 12. Ли-стопада пр. г. бр. ^{14211/}₃₁₆₅ потврђено. Декрети ови из конзисторијалног заседања издати су још 24. Окт. пр. г. а осим овдашњих учитеља овако потврђенѣ добио е и кралѣвачки учитељ.

Сад су дакле у целой околини овой готово све сами млади учитељи понамештани, кои су још као ђаци показивали, да им то племенито званѣ на срцу лежи и да ће трудом и вољом својом доста користи народу свом допринети моћи. Ми им особито на срце мећемо задатак њихов, и препоручујемо им да осветлају образ и себи и едином заводу нашем у ком се за тај позив изабраше, а уедно и да праведном очекавању своих обштина одговоре. Овдашњим и околним учитељима отворено е широко пољѣ, на коме се заиста радити може. Наше су силе још млади, али за то треба и да су издурашне, постојане и снажне, да се никаквих препона не бојмо, но да све незгоде и непријатне презремо, па само свог пута да се држимо, те тако да нам и обштине наше осете, па ништа у своим старим учитељима изгубиле нису, него шта више, да су с нама оно добиле, што едной обштини и народу ваљани учитељи учинити могу. Али да би овај важан посао целисходниј био, од преке би нужде био узаймни и заједнички договор свију околних учитеља. Са свију страћа нам „Школски Лист“ доноси гласове и извешћа о зборовима учитељским, само још из Срема не. У чию се кривицу то приписати може, не ћу да испитујем, само то знам, да не ћу погрешити, ако у име мое околне и овдашнѣ браће изјавим жељу, да би нас највећма задовољно и обрадовао такови едан састанак учитељски. Но ми се томе скорим и надамо, ер уздајући се у заузимљивост и родољубљ пречасног г. Ми-лутиновића, као окружног управителя нашег, смемо се ослоњати и на-дати, да ће нам та жеља и испунѣна бити.

 Због сутрашнѣг великог празника изилази Лист овај раније. —

Ко би желио Школски Лист држати, може још и сад подпуне броеве за ову годину добити. — Они кои Лист при-маю а досада платили нису, нека се с предплатом пожури.

Лист овај излази двапут месечно.

Цена е на целу год. три форинта, а на по год. 1 фор. 50 нв.

Издае и уређуе Никола Ђ. Вукићевић.

Тискае код Андрије Већера.